

MỘT SỐ KỸ THUẬT THANH NHẠC CHO GIỌNG NAM CAO TRONG OPERA CỦA GIACOMO PUCCINI

NGUYỄN ĐÌNH CHÚC* - NGUYỄN BÌNH ĐỊNH**

Tóm tắt: Bài viết tập trung nghiên cứu một số kỹ thuật thanh nhạc được vận dụng trong luyện tập và biểu diễn những trích đoạn viết cho giọng nam cao (tenor) trong opera của Giacomo Puccini, một trong những nhà soạn nhạc tiêu biểu của chủ nghĩa hiện thực Ý. Thông qua việc phân tích đặc điểm âm nhạc, yêu cầu kỹ thuật và phong cách biểu diễn trong các tác phẩm tiêu biểu trích từ một số vở opera nổi tiếng như *La Bohème*, *Tosca*, *Madama Butterfly* và *Turandot*, bài viết chỉ ra những kỹ thuật cốt lõi như: kiểm soát hơi thở (appoggio), phát âm chuẩn xác (diction), điều chỉnh vị trí âm thanh (placement), kỹ thuật hát liền tiếng (legato) và xử lý cường độ (dynamic) tinh tế. Ngoài ra, bài viết cũng đề cập đến việc vận dụng kỹ thuật Bel canto, một nền tảng quan trọng giúp ca sĩ giọng nam cao phát triển giọng hát vang, sáng, mạnh mẽ và giàu cảm xúc trong khi vẫn đảm bảo độ bền bỉ và tự nhiên của giọng hát. Qua việc khảo sát thực tiễn luyện tập và biểu diễn của các nghệ sĩ tenor nổi tiếng, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả đào tạo và biểu diễn giọng nam cao đối với các trích đoạn trong opera của Giacomo Puccini trong môi trường giáo dục âm nhạc chuyên nghiệp tại Việt Nam.

Từ khóa: Giacomo Puccini, opera, giọng nam cao, kỹ thuật thanh nhạc, Bel canto.

Abstract: This article focuses on the study of several vocal techniques applied in the practice and performance of tenor excerpts in the operas of Giacomo Puccini, one of the leading composers of Italian verismo. By analyzing the musical characteristics, technical requirements, and performance styles of selected excerpts from renowned operas such as *La Bohème*, *Tosca*, *Madama Butterfly*, and *Turandot*, the article identifies core techniques including breath control (appoggio), precise diction, sound placement, legato technique, and refined dynamic management. Additionally, the study emphasizes the application of Bel canto technique, a crucial foundation that enables tenors to develop a resonant, bright, powerful, and emotionally expressive voice while maintaining vocal endurance and naturalness. Through examining the training and performance practices of renowned tenors, the article proposes several solutions to enhance the effectiveness of tenor training and the performance of Puccini's opera excerpts within professional music education environments in Vietnam.

Keywords: Giacomo Puccini, opera, tenor voice, vocal techniques, Bel canto.

Opera là hình thức nghệ thuật tổng hợp bậc nhất, kết tinh những tinh hoa của âm nhạc, văn học, sân khấu và mỹ thuật. Từ thời kỳ Baroque cho đến hiện đại, opera không chỉ phản ánh

đời sống xã hội mà còn lưu giữ những giá trị thẩm mỹ sâu sắc. Trong bức tranh ấy, giọng nam cao (tenor) luôn giữ vị trí trung tâm, tượng trưng cho những nhân vật lý tưởng, can đảm và bi tráng.

* Ths, Trường Đại học Thăng Long

** PGS, TS, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

Giacomo Puccini (1858-1924), nhà soạn nhạc đại diện xuất sắc của chủ nghĩa hiện thực Ý (*Verismo*), đã có những đóng góp to lớn cho nghệ thuật opera, đặc biệt trong việc khai thác giọng nam cao. Các vở *La Bohème*, *Tosca*, *Madama Butterfly* và *Turandot* không chỉ để lại dấu ấn nhờ giá trị âm nhạc mà còn nhờ cách Giacomo Puccini khai thác, thúc đẩy giọng nam cao đến đỉnh cao của kỹ thuật và biểu cảm.

Trong bối cảnh đào tạo thanh nhạc hiện đại tại Việt Nam, việc tiếp cận và vận dụng các kỹ thuật cổ điển, đặc biệt là Bel canto vào luyện tập và biểu diễn các trích đoạn viết cho giọng nam cao của Giacomo Puccini trở thành yêu cầu cấp thiết nhằm nâng cao chất lượng nghệ thuật biểu diễn, hội nhập với tiêu chuẩn quốc tế.

1. Khái quát về kỹ thuật Bel canto

Bel canto, nghĩa đen là “hát đẹp”, là phong cách ca hát xuất hiện từ cuối TK XVII và phát triển rực rỡ trong TK XVIII. Theo James Stark trong *Bel canto: A History of Vocal Pedagogy (Bel canto: Lịch sử của kỹ thuật giảng dạy thanh nhạc)*, Bel canto nhấn mạnh sự kết hợp giữa kỹ thuật thờ tinh tế, âm sắc sáng, âm lượng cân bằng và kỹ thuật legato mượt mà (1). Đặc biệt, Bel canto chú trọng sự kiểm soát âm thanh tự nhiên, tránh căng thẳng, giúp giọng hát phát triển tự nhiên mà không làm tổn thương thanh đới.

Đến TK XIX, với sự xuất hiện của các nhà soạn nhạc như Vincenzo Bellini và Gaetano Donizetti, Bel canto phát triển rực rỡ, trở thành chuẩn mực trong biểu diễn opera. Các tác phẩm của Giacomo Puccini, dù mang đậm dấu ấn của chủ nghĩa hiện thực, song vẫn kế thừa và phát triển những yếu tố kỹ thuật đặc trưng của Bel canto, tạo nên sự giao thoa độc đáo giữa kỹ thuật và cảm xúc.

Kỹ thuật Bel canto đòi hỏi người hát phải: Kiểm soát hơi thở tốt (*Appoggio*): Cốt lõi của Bel canto nằm ở kỹ thuật điều tiết hơi thở, giúp duy trì dòng hơi ổn định, kiểm soát âm lượng và bảo vệ thanh quản.

Phát âm chuẩn xác (*Diction*): Bel canto yêu cầu sự tinh tế trong phát âm, nhất là nguyên âm mở rộng đặc trưng của tiếng Ý.

Điều chỉnh vị trí âm thanh đúng (*Placement*): Âm thanh được đặt ở vùng mặt nạ (*mask*) để đạt độ vang và sáng tự nhiên.

Kỹ thuật hát liền tiếng (*Legato*): Các nốt nhạc được liên kết mượt mà, giữ nhịp thở ổn định và duy trì dòng chảy âm nhạc.

Xử lý cường độ tinh tế (*Dynamic*): Khả năng chuyển đổi từ nhẹ nhàng tới mạnh mẽ một cách liền mạch, tạo nên sắc thái biểu cảm đa dạng.

Trong TK XX, những giọng nam cao lừng danh như: Luciano Pavarotti, Franco Corelli, Plácido Domingo, Jonas Kaufmann... đều thừa nhận Bel canto là kỹ thuật nền tảng giúp họ phát triển sự nghiệp biểu diễn bền vững.

Ảnh hưởng của Bel canto đối với các kỹ thuật thanh nhạc hiện đại

Ngày nay, Bel canto vẫn được xem là nền tảng cho tất cả các dòng nhạc cổ điển và hiện đại. Các kỹ thuật về hơi thở, phát âm và legato được giảng dạy trong các chương trình đào tạo thanh nhạc hàng đầu thế giới. Theo James Stark “các nguyên lý cơ bản của Bel canto, bao gồm kỹ thuật thở, điều khiển âm sắc và khả năng điều chỉnh dynamic, đã trở thành nền tảng bất biến trong quá trình đào tạo ca sĩ chuyên nghiệp” (2). Trong các chương trình đào tạo thanh nhạc hiện nay, dù hướng đến nhiều thể loại âm nhạc khác nhau (opera, oratorio, lied, musical), những yếu tố cốt lõi của Bel canto như kỹ thuật kiểm soát hơi thở, phát âm chuẩn xác và hát liền tiếng vẫn là yêu cầu bắt buộc.

Như tác giả Evelina Colorni đã khẳng định: “Ngay cả với ca khúc đương đại hay musical, nền tảng phát âm và kiểm soát dòng hơi của Bel canto vẫn giữ vai trò quyết định trong việc tạo dựng âm thanh khỏe khoắn, tự nhiên và đầy cảm xúc” (3). Từ đó có thể thấy, việc nghiên cứu và vận dụng Bel canto trong đào tạo và biểu diễn các tác phẩm opera của Giacomo Puccini không chỉ là yêu cầu về kỹ thuật cổ điển mà còn phù hợp với xu thế phát triển thanh nhạc hiện đại.

2. Giọng nam cao và opera của Giacomo Puccini

Opera của Giacomo Puccini đánh dấu bước phát triển vượt bậc về biểu cảm âm nhạc và đòi hỏi kỹ thuật thanh nhạc cao. Theo Richard Miller trong *National Schools of Singing: English, French, German, and Italian Techniques of Singing Revisited (Các trường phái thanh nhạc quốc gia: Anh, Pháp, Đức và Ý nhìn lại)*, các vai tenor trong opera của Giacomo Puccini yêu cầu âm sắc sáng, độ vang rộng và khả năng điều tiết hơi thở linh hoạt để thể hiện cảm xúc nhân vật (4). Giacomo Puccini là nhạc sĩ thuộc trường phái Verismo - chủ nghĩa hiện thực trong opera, hướng tới những câu chuyện đời thường, chân thực, với cảm xúc mãnh liệt và yêu cầu ca sĩ phải thể hiện tự nhiên, giàu nội tâm, không phô trương kỹ thuật đơn thuần. Chính vì vậy, các trích đoạn viết cho giọng nam cao của ông đòi hỏi người nghệ sĩ phải biết kết hợp giữa sức mạnh và sự tinh tế, đồng thời cần một nền tảng kỹ thuật thanh nhạc vững chắc để duy trì âm sắc sáng, ổn định ở quãng âm cao, thể hiện được đúng tinh thần, nội dung mà tác giả muốn truyền tải đến khán giả.

Đặc điểm phong cách sáng tác của Giacomo Puccini

Thuộc trường phái Verismo, Giacomo Puccini xây dựng các vai diễn giọng nam cao mang đậm tính hiện thực: yêu cầu ca sĩ thể hiện cảm xúc mạnh mẽ, tự nhiên, không phô trương kỹ thuật. Vai diễn giọng nam cao trong opera của Giacomo Puccini không chỉ đòi hỏi kỹ thuật thanh nhạc điêu luyện mà còn cần khả năng diễn xuất tinh tế.

Các vai diễn giọng nam cao tiêu biểu: Rodolfo trong *La Bohème* đòi hỏi giọng nam cao hát trữ tình, legato mềm mại; Cavaradossi trong *Tosca* đòi hỏi ca sĩ có giọng hát đầy nội lực, cường độ biến đổi liên tục; Pinkerton trong *Madama Butterfly* yêu cầu người hát phải điều tiết và xử lý linh hoạt giữa âm vực trung và cao; Calaf trong *Turandot* cần giọng hát có sức mạnh, độ bền bỉ và khả năng lên nốt cao đỉnh điểm (*Nessun dorma*).

Một số kỹ thuật thanh nhạc trong các trích đoạn tiêu biểu từ opera của Giacomo Puccini

Che gelida manina (La Bohème)

Aria này nổi tiếng với yêu cầu kỹ thuật thanh nhạc cao, đặc biệt ở việc xử lý những câu hát dài liên tục và sự chuyển đổi cường độ âm thanh tinh tế. Theo Richard Miller, việc duy trì hơi thở ổn định trong suốt trích đoạn giúp ca sĩ kiểm soát âm thanh tốt, đồng thời thể hiện legato mượt mà (5).

Ở đoạn cao trào, ca sĩ phải xử lý nốt C³ với âm thanh vang sáng, đòi hỏi sự kết hợp giữa vị trí âm thanh chính xác và hỗ trợ hơi thở hiệu quả. Khả năng kiểm soát cường độ từ nhỏ, nhẹ ở những câu đầu đến rất mạnh ở đoạn cao trào chính, tạo nên sự đối lập cảm xúc mạnh mẽ.

E lucevan le stelle (Tosca)

Đây là trích đoạn đòi hỏi sự biểu cảm nội tâm sâu sắc. Kỹ thuật hơi thở tốt giúp kiểm soát độ dài của câu hát, trong khi kỹ thuật legato đảm bảo dòng nhạc trôi chảy, giữ cho âm thanh ổn định. Cường độ âm thanh thay đổi liên tục, yêu cầu ca sĩ phải xử lý nhịp nhàng giữa các mức độ âm lượng để diễn tả nỗi đau và tuyệt vọng của nhân vật.

Nessun dorma (Turandot)

Là một trong những aria khó nhất cho giọng nam cao, nổi tiếng với câu kết ở nốt A² kéo dài. Việc kiểm soát vị trí âm thanh đúng giúp ca sĩ duy trì độ vang và âm sắc sáng cho đến cuối câu. Theo Richard Miller, đây là bài kiểm tra đỉnh cao về độ vững vàng của kỹ thuật Bel canto trong giọng nam cao (6).

Giacomo Puccini đã khai thác, vận dụng tối ưu giọng nam cao trong việc truyền tải xúc cảm mãnh liệt và kịch tính. Các vai diễn giọng nam cao trong opera của Giacomo Puccini thường yêu cầu phạm vi

âm vực từ khoảng C¹ đến C³, với yêu cầu về xử lý cường độ âm lượng tinh tế, phong phú từ nhỏ đến rất to và khả năng xử lý legato mượt mà, tạo ra dòng âm nhạc liền mạch, đầy cảm xúc. Stanley Sadie trong *The New Grove Dictionary of Opera (Từ điển Grove mới về Opera)* nhận định rằng các vai chính giọng nam cao trong opera của Giacomo Puccini “vừa mang vẻ đẹp truyền thống vừa thấm đẫm chủ nghĩa hiện thực mới” (7), đòi hỏi diễn viên phải có khả năng thanh nhạc toàn diện.

3. Một số kỹ thuật thanh nhạc then chốt trong luyện tập và biểu diễn các trích đoạn viết cho giọng nam cao trong opera của Giacomo Puccini

Kiểm soát hơi thở

Kiểm soát hơi thở là nền tảng của kỹ thuật thanh nhạc Ý, giúp ca sĩ kiểm soát hơi thở hiệu quả để tạo ra âm thanh tự nhiên và bền bỉ. Theo James Stark trong *Bel Canto: A History of Vocal Pedagogy (Bel canto: Lịch sử của kỹ thuật giảng dạy thanh nhạc)*, “appoggio là sự phối hợp nhịp nhàng giữa cơ hoành và cơ liên sườn để duy trì dòng hơi ổn định” (8).

Trong các aria nổi tiếng như *Che gelida manina (La Bohème)*, *Nessun dorma (Turandot)*, việc duy trì hơi thở ổn định đóng vai trò then chốt để xử lý các câu hát dài và nốt cao.

Phát âm chuẩn xác

Phát âm chuẩn xác đóng vai trò quan trọng trong opera, đặc biệt với tiếng Ý, ngôn ngữ giàu nguyên âm mở rộng. Evelina Colorni trong *Singing in Italian: A Manual of Diction and Phonetics (Hát bằng tiếng Ý: Cẩm nang về ngữ âm và phát âm)* nhấn mạnh rằng “sự rõ ràng của nguyên âm và sự chính xác của phụ âm giúp tăng cường khả năng truyền tải cảm xúc” (9).

Kỹ năng này đặc biệt quan trọng trong các tác phẩm của Giacomo Puccini tiêu biểu như aria *Addio fiorito asil (Madama Butterfly)*. Tác phẩm này yêu cầu người hát phải phát âm chuẩn xác và biểu cảm, nơi âm nhạc và ngôn từ hòa quyện tạo nên những khoảnh khắc kịch tính.

Điều chỉnh vị trí âm thanh

Vị trí âm thanh đúng giúp giọng hát bay xa, sáng và không bị căng thẳng. Theo Francesco Tosi trong *Observations on the Florid Song (Những quan sát về ca hát hoa mỹ)*: “ca sĩ cần duy trì âm thanh ở vùng mặt nạ (mask) để đạt được sự vang vọng tự nhiên” (10).

Việc định vị âm thanh chuẩn xác giúp ca sĩ giọng tenor thể hiện hiệu quả những đoạn cao trào như trong aria *Nessun dorma (Turandot)*.

Kỹ thuật hát liền tiếng

Hát liền tiếng đòi hỏi ca sĩ hát nối các âm với nhau một cách mượt mà, liền mạch, giữ nguyên vị

trí âm thanh. Theo Shirlee Emmons & Alma Thomas trong *Bel Canto: A Performer's Guide (Bel canto: Cẩm nang dành cho nghệ sĩ biểu diễn)*, “legato là thước đo của kỹ thuật ca hát đỉnh cao” (11).

Trong opera của Giacomo Puccini, hát liền tiếng không chỉ giúp truyền tải giai điệu mà còn là phương tiện biểu đạt cảm xúc sâu sắc.

Xử lý cường độ tinh tế

Xử lý cường độ là yếu tố nghệ thuật thiết yếu. Theo Stanley Sadie trong *The New Grove Dictionary of Opera (Từ điển Grove mới về Opera)* “việc xử lý dynamic hiệu quả giúp làm nổi bật tính cách nhân vật và tăng cường sự kịch tính cho tác phẩm” (12).

Trong aria *E lucevan le stelle (Tosca)*, cường độ thay đổi liên tục từ rất nhẹ, rất khẽ đến mạnh, đòi hỏi ca sĩ phải làm chủ được khả năng kiểm soát âm lượng.

4. Vai trò của kỹ thuật Bel canto trong luyện tập và biểu diễn các trích đoạn viết cho giọng nam cao trong opera của Giacomo Puccini

Kỹ thuật Bel canto giữ vai trò trung tâm và nền tảng trong việc luyện tập và biểu diễn các trích đoạn opera của Giacomo Puccini dành cho giọng nam cao, bởi những lý do sau:

Kiểm soát hơi thở và âm lượng

Bel canto rèn luyện kỹ năng hít thở sâu và hỗ trợ hơi thở hiệu quả, cho phép ca sĩ kéo dài các câu hát với âm thanh ổn định, liền mạch, điều này rất cần thiết với những aria giàu cảm xúc của Giacomo Puccini như *Che gelida manina (La Bohème)* hay *E lucevan le stelle (Tosca)*, giúp ca sĩ kiểm soát âm lượng tốt hơn, chuyển động mượt mà từ pianissimo đến forte, tăng tính kịch tính và chiều sâu biểu cảm.

Phát triển âm sắc và độ vang

Bel canto hướng tới việc tạo ra một âm sắc vang, sáng và đều ở tất cả các quãng âm, giúp giọng nam cao đạt được sự vang sáng cần thiết để thể hiện các nốt cao đầy nội lực (A^2 , B^2 , H^2 , C^3). Phát triển khả năng phát âm rõ ràng, giữ cho âm sắc không bị gắt khi hát những đoạn cao trào và các nốt cao đặc trưng của phong cách verismo trong opera của Giacomo Puccini.

Legato và sự liền mạch giai điệu

Giacomo Puccini nổi tiếng với những giai điệu dài, trữ tình, đòi hỏi người ca sĩ phải có kỹ thuật hát legato điêu luyện, Bel canto chính là kỹ thuật hoàn hảo để thực hiện điều đó, giúp giọng hát liền kết tự nhiên giữa các nguyên âm, hạn chế sự ngắt quãng, tạo nên những dòng chảy âm nhạc mượt mà, bay bổng.

Khả năng hát chuyển giọng và hát nốt cao

Bel canto cung cấp kỹ thuật chuyển giọng (*passaggio*) mượt mà, cho phép ca sĩ vượt qua những nốt chuyển giao giữa âm trung và âm cao một cách tự nhiên, tránh vỡ giọng hoặc gằn. Tăng khả năng

hát nốt cao bằng cách phối hợp kỹ thuật giọng pha (*mixed voice*) và hỗ trợ hơi thở đúng cách, điều thiết yếu khi thể hiện các nốt cao đầy thách thức trong các tác phẩm của Giacomo Puccini.

Gia tăng tính biểu cảm và nghệ thuật

Bel canto không chỉ là kỹ thuật mà còn là nghệ thuật hát có hồn, giúp ca sĩ diễn đạt cảm xúc tinh tế của nhân vật, đưa khán giả đến gần hơn với thế giới nội tâm phong phú trong opera của Giacomo Puccini. Hỗ trợ ca sĩ biến kỹ thuật thành nghệ thuật, chuyển tải chân thực tình yêu, nỗi đau và hy vọng, những cảm xúc thường trực của các vai tenor trong opera của Giacomo Puccini.

Kỹ thuật Bel canto đóng vai trò cốt lõi trong việc giúp ca sĩ giọng nam cao không chỉ đạt được trình độ kỹ thuật vững vàng mà còn biểu đạt trọn vẹn cảm xúc nghệ thuật trong các trích đoạn opera của Giacomo Puccini. Không có nền tảng Bel canto, khó có thể đạt tới vẻ đẹp âm thanh và chiều sâu biểu cảm đặc trưng của thể loại này.

5. Kết luận

Có thể khẳng định rằng kỹ thuật Bel canto không chỉ giúp ca sĩ giọng nam cao đạt được sự hoàn thiện về kỹ thuật mà còn là cầu nối giúp họ thể hiện trọn vẹn cảm xúc, chiều sâu tâm lý nhân vật trong các trích đoạn opera của Giacomo Puccini. Trong bối cảnh toàn cầu hóa nghệ thuật biểu diễn, việc đào tạo thế hệ ca sĩ trẻ Việt Nam nắm vững kỹ thuật Bel canto sẽ là chìa khóa để nâng cao chất lượng giáo dục thanh nhạc, đồng thời mở rộng cơ hội giao lưu và hội nhập với nền nghệ thuật opera thế giới. Việc đầu tư bài bản vào đào tạo kỹ thuật thanh nhạc, đặc biệt đối với giọng nam cao, sẽ tạo tiền đề vững chắc cho sự phát triển của opera tại Việt Nam, đóng góp tích cực vào đời sống văn hóa, nghệ thuật nước nhà.

Giacomo Puccini với những trích đoạn viết cho giọng nam cao kinh điển đã và đang là thách thức cũng như nguồn cảm hứng lớn đối với các nghệ sĩ giọng nam cao. Việc nắm vững và vận dụng hiệu quả các kỹ thuật thanh nhạc như appoggio, diction, placement, legato và dynamic không chỉ giúp các nghệ sĩ trình diễn thành công mà còn góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy thanh nhạc tại Việt Nam. Kỹ thuật Bel canto đóng vai trò nền tảng trong việc đào tạo giọng nam cao, đặc biệt đối với opera của Giacomo Puccini. Opera của Giacomo Puccini mang đậm tinh thần hiện thực với những vai diễn giọng nam cao đòi hỏi kỹ thuật thanh nhạc vượt trội và cảm xúc sâu sắc. Việc vận dụng các kỹ thuật thanh nhạc nền tảng như trên là yêu cầu tất yếu để thể hiện thành công các trích đoạn nổi tiếng.

Việc nghiên cứu và áp dụng kỹ thuật Bel canto không chỉ giúp ca sĩ giọng nam cao phát triển âm sắc đẹp, linh hoạt mà còn tăng cường khả năng biểu cảm, đáp ứng yêu cầu biểu diễn chuyên nghiệp. Đề xuất giải pháp phù hợp trong đào tạo thanh nhạc tại Việt Nam sẽ góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy, đáp ứng nhu cầu hội nhập nghệ thuật thanh nhạc quốc tế ■

N.Đ.C-N.B.Đ

1, 2, 8. James Stark, *Bel Canto: A History of Vocal Pedagogy (Bel canto: Lịch sử của kỹ thuật giảng dạy thanh nhạc)*, Nxb Đại học Toronto, Canada, 2003, tr.45, 45, 87.

3, 9. Evelina Colomi, *Singing in Italian: A Manual of Diction and Phonetics (Hát bằng tiếng Ý: Cẩm nang về ngữ âm và phát âm)*, G. Schirmer Inc, Hoa Kỳ, 2003, tr.67, 54.

4, 5, 6. Richard Miller, *National Schools of Singing: English, French, German, and Italian Techniques of Singing Revisited (Các trường phái thanh nhạc quốc gia: Anh, Pháp, Đức và Ý*

nhìn lại), Scarecrow Press, Hoa Kỳ, 1997, 219, 220, 225.

7, 12. Stanley Sadie (chủ biên), *The New Grove Dictionary of Opera (Từ điển Grove mới về Opera)*, Nxb Đại học Oxford, Vương quốc Anh, 2001, tr.112, 212.

10. Francesco Tosi, *Observations on the Florid Song (Những quan sát về ca hát hoa mỹ)*, Oxford University Press (tái bản), Vương quốc Anh, 1743, tr.112.

11. Shirlee Emmons & Alma Thomas, *Bel Canto: A Performer's Guide (Bel canto: Cẩm nang dành cho nghệ sĩ biểu diễn)*, Nxb Đại học Oxford, Hoa Kỳ, 1998, tr.133.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Trung Kiên, *Nghệ thuật Opera*, Nxb Âm Nhạc, Hà Nội, 2004.

2. Tập thể tác giả Nga, *Các thể loại âm nhạc*, Dịch bởi Lan Hương, Nxb Văn hóa - Thông tin, Hà Nội, 1981.

3. Nguyễn Thị Nhung, *Giảng nhạc*, Nxb Âm Nhạc, Hà Nội, 1988.

Ngày Tòa soạn nhận bài: 14-5-2025; Ngày phân biện, đánh giá, sửa chữa: 25-6-2025; Ngày duyệt bài: 3-7-2025.

CƠ SỞ CHÍNH TRỊ VÀ PHÁP LÝ...

(tiếp theo trang 58)

Kết luận

Như vậy, trong bối cảnh phát triển mạnh mẽ của công nghệ số, mạng xã hội đã trở thành một không gian quan trọng để các nghệ sĩ Việt Nam thực hiện vai trò truyền thông thương hiệu cá nhân, lan tỏa giá trị văn hóa dân tộc và tham gia vào đời sống xã hội một cách tích cực. Tuy nhiên, đi cùng với cơ hội là những thách thức và yêu cầu đặt ra trong việc tuân thủ các quy định pháp luật hiện hành. Các văn bản pháp lý như Hiến pháp, Luật An ninh mạng, Luật Quảng cáo, các Nghị định và Quy tắc ứng xử đóng vai trò là cơ sở pháp lý quan trọng định hướng hành vi, phát ngôn, quảng bá của nghệ sĩ trên không gian mạng. Do đó, việc nâng cao nhận thức pháp lý, đạo đức nghề nghiệp và trách nhiệm xã hội là yêu cầu tất yếu đối với mỗi nghệ sĩ, nhằm xây dựng hình ảnh cá nhân tích cực, góp phần thúc đẩy văn hóa Việt Nam phát triển bền vững trong thời đại số ■

L.T.T

1. Cao Thu Hằng, Lê Trọng Tuyển, *Nâng cao hiệu quả sử dụng các phương tiện truyền thông xã hội trong tuyên truyền chính trị ở Việt Nam hiện nay*, tapchicongsan.org.vn, 20-12-2022.

2. Nguyễn Thị Trường Giang, Nguyễn Thị Thu, *Sử dụng mạng xã hội trong truyền thông chính trị ở Việt Nam*, lyluanchinhtri.vn, 9-9-2022.

3. Thái Thị Nhị Hồng, *Quan điểm của Đảng và Nhà nước về an ninh mạng và bảo vệ quốc gia trên không gian mạng*, tapchitaichinh.vn, 26-5-2023.

4. Trường Chinh, *Đề cương về văn hóa Việt Nam*, Đảng Cộng sản Việt Nam: Văn kiện Đảng toàn tập, Nxb Chính trị quốc gia, tập 7, 1943, tr.316.

5. Hồ Chí Minh, *Thư gửi các họa sĩ nhân dịp triển lãm hội họa 1951*, Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, tập 7, 1951, tr.246.

6. Nguyễn Phú Trọng, *Văn học, nghệ thuật phải đóng góp nhiều hơn nữa cho sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc, Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, 2016, tr.272.

7. Bộ Chính trị, *Kết luận số 76/KL/TW ngày 4-6-2020 của Bộ Chính trị về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 33-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước*, tulieuvankien.

8. Toàn văn Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng, baochinhpheu.vn, 26-2-2021.

Ngày Tòa soạn nhận bài: 28-4-2025; Ngày phân biện, đánh giá, sửa chữa: 20-5-2025; Ngày duyệt đăng: 27-6-2025.